

JUHISED MADALAMA KONKURENTSIVÕIMEGA ÕPPIJATE ÕPPESSE KAASAMISEKS

Kes on madalama konkurentsivõimega täiskasvanud õppijad?

Madalama konkurentsivõimega täiskasvanud õppijad on madalama haridustasemega, puuduliku kvalifikatsiooniga või aegunud oskustega koolikohustusega täiskasvanud. Inimesed, kes on seni elukestvas õppes vähem osalenud, maapiirkondade elanikud, madalapalgalised ja muul viisil ebasoodsas olukorras olevad potentsiaalsed õppijad.

Madala haridustaseme all mõistetakse keskharidusega või erialase haridusega inimesi, kelle haridustee on katkenud. Madalama haridustasemega inimestel on üldjuhul madalamad õpioskused, nõrgem motivatsioon õppida ning kooli/õppesse tagasipöördumist pärssivad väärtushinnangud.

Vaata ka: Statistikaameti uuring 2020.a „[Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad maakonniti](#)“.

Täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe üheks olulisemaks sihtrühmaks on erialase haridusega (vaid põhi- või üldkeskharidusega) mitteõppivad noored (16–29-aastased), kes moodustavad kogu selle vanusegrupi noortest umbes viiendiku.

Probleemiks on, et vaid kümnendik erialase haridusega noortest leiab, et nad vajaks praegusest kõrgemat haridustaset. Enamasti töötavad sellised noored keskmise või väheseid oskusi nõudvatel ametikohtadel, mistõttu puudub neil surve õpingutega jätkamiseks ja oma haridustase tõstmiseks.

Mis mõjutab täiskasvanute õppes osalemist? Vaata lisaks: „[Täiskasvanute osalus elukestvas õppes](#)“, Reinhold, M. (2016). HTM.

Missugused on madalama konkurentsivõimega täiskasvanud õppijad ja kust nad saavad informatsiooni?

Valdavalt mahuvad nimetatud sihtrühma alla:

1. Madala haridustasemega väikelaste vanemad (noor ema), kes on agar internetikasutaja (nt Perekooli foorum, Facebook ja Instagram ja tik-tok);
2. Aegunud kvalifikatsiooniga (kõrgharidus) pensionieale lähenev naine, heitunud, lugemishuviline st leiab info rmtk-st või KOV vm tasuta lehest;
3. Majanduslikult mitteaktiivne keskealine meesterahvas, aegunud kesk- või kutseharidusega, internetist loeb vaid uudiseid – saab läheneda vaid naise või ema kaudu;
4. Madalamat kvalifikatsiooni nõudval töökohal, keskmisest madalama sissetulekuga töötaja – koolituste infot saab vallalehest, kodukandi kuulutuste tulbalt või personalijuhilt.

Sobivaimad kanalid elukestvas õppes vähe osalenud õppijateni jõudmiseks?

Tõhusaimateks kanaliteks kohalikul tasandil on osutunud:

- sotsiaalmeedia erinevad grupid;
- Eesti Töötukassa kaudu edastatav info;
- KOVide tasuta ja iga elanikuni jõudvad väljaanded;
- koolituskeskuste oma veebilehed või sotsiaalmeedia kanalid;
- kuulutused paber kandjal (kohalikes kauplustes, rahvamajades, raamatukogudes);
- isiklik suhtlus, suust-suhu, sõbralt-sõbrale, usaldusväärse inimese kaudu liikuv info (kogemuslood);
- positiivse kogemuse saanud õppijatest saadikud, kes innustavad teisi ka koolitusega liituma.

Koolitajate ja koolituskeskuste juhtide seas läbi viidud fookusgrupi uuringust selgus, et kõige tõhusamaks on osutunud kahekordne lähenemine – esmalt näeb infot neutraalsel pinnal ja siis saab personaalsema kutse või soovitusena koolitusega liitumiseks.

ETKA Andras, kes on teinud „Täiskasvanuhariduse edendamise ja õppimisvõimaluste avardamise“ meediakampaania, kuhu kaasas ka nii TV, Raadio, print-meedia kui ka sotsiaalmeedia, tõi kampaania märgatavuse uuringus välja, et „*sihtrühmast 41% hakkaks infot otsima koolitusasutuste kodulehtedelt. Olulisteks peeti tuttavate kogemustlugusid: selliseid soovitusi küsiks ja kuulaks 31% vastanutest. Kolmandal kohal on sotsiaalmeedia (30%), rääkiva ning kirjutava meedia osatähtsus on langenud – 21% (2019 30%). Selle asemel on olulisemaks infoallikaks on tõusnud hoopis töötukassa koduleht.*“ Vaata uuringu tulemusi [Andrase veebilt](#).

Andrase uuringu tulemused kinnitavad EVHLi poolt läbi viidud fookusgrupi uuringu kaudu esile toodud mõjusamate kanalite loetelu.

NB Koolitused peavad olema kantud Töötukassa koolituste andmebaasi.

Sobivaimad sõnumid elukestvas õppes vähe osalenud õppijatele?

- Igaühel on õigus ja võimalus õppida.
- Õppimiseks pole kunagi hilja.
- Kõik algab õppimisest, haara sõber kaasa ja tehke koos esimene samm.
- Teadvustades õppimist ja selle olulisust oma igapäevaelus, paranevad sinu edasijõudmise võimalused igal alal.
- Küsi endalt: mida ma täna õppisin? Ja sa mõistad, et õppimine on sama loomulik ja vajalik protsess nagu hingamine.
- Uuringud on kinnitanud, et õppimise kaudu loovad vanemad paremat tulevikku oma lastele.
- Inimene on sotsiaalne olend, me vajame suhtlemist teistega nagu õhku. Püsivamaid suhteid sõlmitakse koolis ja koolitustel.
- Koolitused on mõttekaaslaste kohtumispaikadeks.
- Sinu õppima minek võib olla väikeseks sammuks maailmas, aga tohutu hüpe sinu enese arengus.

Mida jälgida koolituste pakkumisel madalama konkurentsivõimega täiskasvanud õppijatele?

Sihtrühm, kel puudub harjumus koolitusi külastada, vajab personaalset lähenemist usaldusväärse isiku kaudu.

Koolituse pakkumisel arvestada inimeste põhivajaduste rahuldamise ja koolitusele jõudmise takistuste elimineerimisega.

- Too välja õppija kasu, mõju tema elule;
- Seisa hea selle eest, et koolituse aeg sobituks õppija transpordigraafikuga või mine koolitusega õppijale lähemale;
- Vali sihtrühmale sobilik koolituse toimumise aeg: Noortele õhtusemad ajad, eakamatele päevased;
- Ole kindel koolitaja sobivuses ja oskustes sihtrühmaga tööks;
- Toeta õppija tulijat, võimalusel loo personaalne kontakt, anna teada, et õppija on oodatud ja keskkond turvaline;
- Võimalusel alusta uue grupiga sügisest, mis on õpingutega alustamiseks loomulik aeg;
- Püüa leida varasema positiivse kogemusega koolitusel käija, kes oma kogemuse pealt julgustaks uusi õppijaid;
- Kaasa kogukonna liidreid sõnumi levitamisel ja õppijate julgustamisel.

Missugune õppekeskkond soodustab koolitusel osalemist?

Eestis 2019.a läbi viidud fookusgrupi intervjuude põhjal võib välja tuua, et täiskasvanute koolituses aitab heaolu luua 8 erineva heaoludimensiooni kriteeriumide tagamine:

1) Sotsiaalne heaolu – koolitusgrupp on piisavalt suur/väike konkreetse koolituse jaoks; koolitaja loob suhtlusvõimalused, samastumise võimalused koolitusgrupis, elimineerib grupi sisemised vastuolud /rahuldamata vajadused;

2) Heaolu loov füüsiline keskkond – avar, valge, õhurikas, piisavalt soe, mugav istumine, koolituse iseloomust lähtuv ruumi paigutus laudade-toolide osas, sobiv helifoon (vaikus vs müra); vajalikud materjalid ja tehnika olemasolu; kohvipausid või lausa lõuna (või on see võimalus lähikonnas); puudega inimestele vajalikud tingimused on tagatud; koolitusruum on kergesti leitav, ligipääsetav ja parkimisvõimalusega lähikonnas;

3) Vaimne heaolu – koolitaja on kogenud, tasakaalukas ja ettevalmistunud, tunneb ise end koolitusruumis turvaliselt ja tagab ka õppijate vaimse heaolu, vajadusel individuaalse lähenemise; motiveerib koolitusel osalevaid õppijaid, teadvustab koolituse eesmärgid;

4) Töölane heaolu – selle tagab koolituse korraldaja ja koolitaja tihe koostöö nii enne koolitust kui selle ajal; koolituse korraldaja on eelnevat andnud piisavalt taustainfot ning olnud abiks tehnilistes küsimustes koolituse eel ja ajal;

5) Intellektuaalne heaolu – koolitusel peab olema põnevust/ vaheldusrikkust, inimesed soovivad midagi uut teada saada, välja igapäevaelu rutiinist. Oluline on ka koolitaja intellektuaalne heaolu – põhjus pingutada, ennast täiendada koolitajana;

6) Emotsionaalne heaolu – koolitaja on tähelepanelik, nõ kohal ning märkab õppijate emotsioone ja tema tööriistakastis on piisavalt tööriistu, et neid emotsioone tasakaalustada; see algab juba õppija saabumisest koolituskohta - kuidas teda vastu võetakse;

7) Majanduslik heaolu – finantsiline kindlustatus loob turvatunde, et on üldse võimalik enda edasiharimisele mõelda. Raha ei tohiks olla põhiline takistus inimese soovis edasi õppida/koolituda, seega tuleks luua erinevad, sh riigi otsustustasandil võimalusi inimeste koolitusvajaduse tagamiseks;

8) Keskkonnaalne heaolu – keskkonnahoid, roheline mõtlemine on järjest olulisem teema ka täiskasvanuhariduses, see on positiivne aspekt, mida koolituse korraldamisel kasutada – näiteks vältida liigset paberi väljaprintimist, kasutada mitteplastist kohvitopse jne.

Allikas: Eesti Vabaharidusliidu projekti „[A Step forward in Wellbeing in the field of Adult Education 2019–2021](#)“ materjalide põhjal koostanud Kadi Kass.

Missugused koostöövõrgustikud saavad sind aidata?

Madalama konkurentsivõimega sh madalama haridustasemega õppijani jõudmiseks on võrgustikutöö üks olulisematest märksõnadest.

Iga koolituskeskus peaks hoolitsema ja pingutama heade suhete loomise ja hoidmise nimel. Sihtrühmani jõudmiseks on oluline kaasata kohalikku omavalitsust. Leia kohalikust omavalitsusest sotsiaaltöö või haridusvaldkonna spetsialist, kellele saad oma teema (koolitused madalama konkurentsivõimega täiskasvanule) nõ maha müüa. Tee temast liitlane, kes aitab sul jõuda nendeni, kes koolitust päriselt vajavad.

Oma võrgustikku kaasa kindlasti töötukassa spetsialist, teisi täiskasvanuharidust pakkuvaid koolitajaid, sh täiskasvanute huvihariduse pakkujaid, kelle kaudu saad levitada infot potentsiaalsele sihtrühmale.

Loo suhteid oma maakonna raamatukogude töötajate ja külavanematega. Tee neist oma sõnumi levitajad.

Väga oluline nn oma võrgustiku loomisel on varasemad positiivse kogemusega õppijad, kes saavad aidata kaasa uute õppijate õppimisele julgustamisel.

Ole aktiivne, võta osa kohalikest laatadest, messidest, infopäevadest ja muuda ennast õppijate jaoks nähtavaks.

Ole inimestega suhteid luues lugupidav, viisakas ja nende privaatsust austav. Selgita koostööpartneritele Vabahariduse võimalusi ja kasu.

Kasu kohaliku omavalitsusele: *Sotsiaalsest abivajajast võib koolituse kaudu saada enesega toimetulev ja oma tööga uut väärtust loov kodanik.*

Raamatukogu töötajale: *Iga õppija kaudu on suur potentsiaal suurendada tulevikus raamatukogu küllastajate hulka.*

Külavanematele: *Targad ja enesearenguga tegelevad inimesed külas loovad tugevamat ja sidusamat kogukonda.*